

مرور سیستماتیک بررسی علل افت تحصیلی دانشجویان پزشکی

لادن فتی^۱، شیدا آذری^{۲*}، حمید برادران^۳، رشا اطلسی^۴

۱. دکتری روان‌شناسی بالینی، استادیار، گروه روان‌شناسی بالینی، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۲. کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
۳. دکتری اپیدمیولوژی بالینی، دانشیار گروه اپیدمیولوژی، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران
۴. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

• دریافت مقاله: ۹۱/۱/۲۲ • آخرین اصلاح مقاله: ۹۱/۶/۲۰ • پذیرش مقاله: ۹۲/۲/۱۵

مقدمه: افت تحصیلی دانشجویان یکی از مشکلات عمده مراکز آموزش عالی کشور است. به همین علت مطالعات متعددی در این زمینه انجام شده است که نتایج متفاوتی به دنبال داشته‌اند. این مطالعه با هدف، گردآوری و مقایسه پژوهش‌های انجام شده در این زمینه در سطح کشور انجام شده است. مواد و روش‌ها: با بهره‌گیری از اطلاعات موجود در سیستم اینترنتی و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی داخلی از جمله [Magiran](#)، [SID](#)، [IranMedex](#) و [MedLib](#) و پایگاه‌های خارجی [PubMed](#)، [Web of Science](#)، [Google Scholar](#)، [ERIC](#) و [ScienceDirect](#) کلید واژه‌های "دانشجویان پزشکی"، "افت تحصیلی"، "وضعیت تحصیلی"، "بیشرفت تحصیلی" و "موفقیت تحصیلی" مورد جستجو قرار گرفتند و مقالات به دست آمده به دو دسته مرتبط و غیر مرتبط تقسیم‌بندی شدند.

یافته‌ها: از ۱۵۲ مقاله به دست آمده پس از حذف مقالات نامرتبط، ۳۲ مقاله وارد مطالعه شدند. در نهایت از بین آن‌ها تنها ۹ مقاله دارای ملاک‌های ورود به مطالعه بوده و مورد بررسی قرار گرفتند. از نظر تحلیل محتوا جنسیت، زندگی در خوابگاه، شاغل بودن، تأهل، سن، سهمیه قبولی، فاصله زیاد بین اخذ دیپلم و ورود به دانشگاه به عنوان عوامل تأثیرگذار بر افت تحصیلی در دانشجویان پزشکی در نظر گرفته شد.

نتیجه‌گیری: با توجه به این که این عوامل، عوامل مشترک در تمامی مقالات مطرح شده‌اند، از آن‌ها می‌توان به عنوان عوامل مؤثر بر افت تحصیلی نام برد. اما در تمامی این مقالات معیار تعیین افت تحصیلی با هم متفاوت است و نقطه برش مشخص تعریف نشده است که این می‌تواند عامل تفاوت نتایج مقالات در نظر گرفته شود. با توجه به اهمیت این موضوع و اثرات افت تحصیلی، پیشنهاد می‌شود تعریف دقیق و مشخص افت تحصیلی مشخص گردد.

کلید واژه‌ها: افت تحصیلی، دانشجویان پزشکی، مرور سیستماتیک

* نویسنده مسؤول: مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی، بلوار کشاورز، تهران، ایران

مقدمه

ورود به دانشگاه یک رویداد مهم تلقی شده است و بر اساس زمینه‌های روان‌شناختی فردی و ویژگی‌های محیطی، واکنش‌های متفاوتی را به دنبال دارد. چنین رویدادی موجب می‌شود فرد یک فرایند جدایی، انطباق با محیط جدید، سازگاری در ارتباطات اجتماعی و رویارویی با مشکلات را تجربه نماید (۱). در این راستا موفقیت یا عدم موفقیت تحصیلی بستگی به شیوه‌های خاص پاسخ‌دهی فرد نسبت به تغییر ایجاد شده در شرایط زندگی وی به عنوان دانشجو بر اساس زمینه‌های روان‌شناختی دارد (۲).

بسیاری از دانشجویان با ورود به دانشگاه به سرعت خود را با شرایط جدید انطباق داده، با انعطاف‌پذیری شرایط ایجاد شده را می‌پذیرند و با تسلط بر موفقیت خود موفقیت‌های تحصیلی لازم را کسب می‌کنند. در مواردی دیگر قبولی در دانشگاه موجب می‌گردد در زمینه محرومیت‌های فرهنگی، اجتماعی و روانی، تضادهای درونی نمایان‌تر شده، اضطراب افزایش یابد. در چنین مواردی دانشجو قادر به سازگاری کارآمد و مؤثر نیست و دچار افت تحصیلی می‌گردد (۳).

سازمان یونسکو مفهوم افت تحصیلی را به تکرار پایه، ترک تحصیل زودرس و کاهش کیفیت آموزشی و تحصیلی فراگیران نسبت می‌دهد (۴). افت تحصیلی یکی از مشکلات نظام‌های آموزشی از جمله دانشگاه‌ها است (۵). به عبارت دیگر افت تحصیلی به معنی عدم موفقیت در تحصیل است که با معیارهایی نظیر مشروطی، تکرار درس، طولانی شدن مدت تحصیل، اخراج، انصراف، ترک تحصیل قابل بررسی می‌باشد (۶).

بر اساس تحقیقات، ۱۲ درصد از دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی در طول تحصیل خود حداقل یک‌بار مشروط می‌شوند. این مشروطی نه تنها ممکن است دانشجویان را از لحاظ روحی- روانی دچار مشکل نماید، بلکه از نظر تحصیلی نیز آن‌ها را در معرض خطر محرومیت از تحصیل قرار دهد و موجب خلل در بهره‌برداری مطلوب از اصول علمی برای

تربیت نیروی انسانی، منابع انسانی و مالی و موجب نارضایتی اجتماعی گردد (۷). افت تحصیلی می‌تواند پیامدهایی از جمله اعتیاد، بی‌تفاوتی، اضطراب، افسردگی و حتی خودکشی به دنبال داشته باشد (۸). مشروطی و افت تحصیلی دانشجویان علل مختلفی از جمله نامناسب بودن شیوه تدریس اساتید (۹)، استفاده از تکنیک‌های کمک آموزشی، محیط فیزیکی و اجتماعی کلاس درس و انگیزه دانشجویان و رشته تحصیلی، اعتیاد به مواد مخدر، انتظار موفقیت، احساس تنهایی، شرایط خانواده و عوامل زیستی دارد (۱۰). منیری و همکاران طی پژوهشی نشان دادند که ۳۹ درصد از دانشجویان در گروه موفق و ۶۱ درصد در گروه ناموفق بودند؛ به گونه‌ای که نسبت شانس عدم موفقیت تحصیلی در دانشجویان با کمتر از ۲ سال فاصله ورود به دانشگاه ۴/۳۴، معدل دیپلم کمتر از شانزده ۲/۶، تمرکز کم در کلاس ۳ و انجام مطالعه بدون برنامه‌ریزی قبلی ۶۶/۳ درصد بوده است (۱۰).

بنابراین افت تحصیلی دانشجویان نه یک مسأله شخصی، بلکه به عنوان یک مشکل اساسی اجتماعی است و باید برای حل این مشکل گام‌های اساسی برداشت (۱۱، ۱۲). اما در این بین افت تحصیلی دانشجویان پزشکی از اهمیت خاصی برخوردار است. چرا که اگر این دانشجویان از تحصیلات خوبی برخوردار نباشند، به خاطر حساسیت شغلی و ارتباط آن با سلامت افراد جامعه این مشکل به شکل حیاتی خود را نشان خواهد داد (۱۳، ۱۲) به گونه‌ای که این دانشجویان متعاقب افت تحصیلی در بیمارستان و مراکز درمانی نیز عملکرد ضعیفی از خود نشان خواهند داد و گاهی این عملکرد ضعیف غیر قابل جبران خواهد بود. با توجه به اهمیت بررسی پیشرفت تحصیلی دانشجویان و عوامل تأثیرگذار بر آن و هم چنین با در نظر گرفتن شواهد موجود مبنی بر کاهش پیشرفت تحصیلی در سال‌های اخیر، این مطالعه به منظور مطالعه سیستماتیک مقالات مربوط به بررسی علل افت تحصیلی دانشجویان پزشکی انجام شده است تا با شناخت علل و عوامل مؤثر بر افت تحصیلی، دست اندرکاران را در طراحی و اجرای برنامه‌های مداخله‌ای

تهران و سیستم Athens تهیه گردید و توسط دو مرورگر به صورت جداگانه بررسی شد. کلیه مقالات جمع‌آوری شده، به طور مستقل توسط دو پژوهشگر از لحاظ کیفیت متدولوژیک مورد بررسی قرار گرفت و مقالاتی که تفاوت‌های شدیدی با حداقل شاخص‌های ارزیابی منتقدانه مقالات داشتند از مطالعه خارج شدند. اختلاف نظر بین دو پژوهشگر به فرد صاحب‌نظر سوم واگذار شد. برای ارزیابی مقالات از ابزار نقادی STROBE استفاده شد. پژوهشگران به طور مستقل داده‌های ذیل را از مطالعات استخراج نمودند و به طور جداگانه در Code sheet موجود در نرم‌افزار RevMan 5 وارد کردند. اختلاف نظرها به فرد صاحب‌نظر سوم واگذار شد.

یافته‌ها

جستجو در مقالات اندکس شده در MEDLINE و سایر پایگاه‌های داده از طریق OVID، بر اساس استراتژی این مطالعه تعداد ۱۵۲ مقاله را حاصل نمود که از این تعداد ۸۴ مقاله نامرتب بود و در بررسی ابتدایی حذف شد. پس از حذف موارد نامرتب، تعداد ۶۸ مقاله توسط پژوهشگران به طور مستقل مورد بررسی قرار گرفت و پس از حذف مقالاتی که معیارهای ورود به مطالعه را نداشتند، تعداد ۳۲ مقاله باقی ماند که در نهایت تعداد ۹ مطالعه به آنالیز وارد گردید. در نمودار ۱ مراحل بررسی و تعداد موارد نمایش داده شده است. تعداد ۹ مطالعه وارد شده به این مرور سیستماتیک در مجموع به بررسی ۳۰۰۵ دانشجو پرداخته است که جزئیات مربوط به مقالات در جدول ۱ نشان داده شده است.

در جهت پیش‌گیری از افت تحصیلی و به دنبال آن بهبود وضعیت روانی و رفتاری دانشجویان و در نهایت استفاده بهینه از منابع کشور در سرمایه‌گذاری بخش آموزش عالی یاری نماید. شناخت به موقع زمینه‌های روان‌شناختی، در یافتن راه حل‌های ممکن جهت جلوگیری از افت تحصیلی و استفاده بهینه از منابع کشور در سرمایه‌گذاری بخش آموزش عالی کشور اهمیت می‌یابد.

روش کار

پژوهش حاضر یک مطالعه مرور سیستماتیک بود. به همین منظور برای شناسایی بررسی‌های انجام شده و بازبینی یافته‌های گزارش شده، به اطلاعات موجود در سیستم اینترنتی و پایگاه اطلاع‌رسانی علمی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مراجعه شد و همه مقاله‌های منتشر شده در زمینه بررسی علل افت تحصیلی در دانشجویان پزشکی ایران از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۰ ثبت گردید و مورد بازنگری قرار گرفت. به همین منظور تمامی مجلات ایرانی و برخی از پایگاه‌های علمی از قبیل SID, IranMedex, Magiran, MedLib و پایگاه‌های خارجی PubMed, Web of Science, Google Scholar, ERIC و ScienceDirect برای جستجوی کلید واژه‌های افت تحصیلی، دانشجویان پزشکی، وضعیت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی استفاده شد. معیار ابتدایی برای ورود به مطالعه ارتباط مقاله با بررسی علل افت تحصیلی بود. از جمله دیگر معیارهای ورود به مطالعه اصیل بودن مطالعه، چاپ شدن در مجله معتبر و از معیار خروج بررسی علل افت تحصیلی در دانشجویان غیر پزشکی بود. عنوان و خلاصه مقالات به دست آمده به صورت مجزا توسط دو نفر از مرورگران بررسی گردید و مواردی که غیر مرتبط به مطالعه بود و معیارهای ورود را نداشت در مرحله اول حذف گردید. متن کامل مربوط به سایر مقالات از طریق منابع کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی

جدول ۱. جزئیات مقالات مربوط به افت تحصیلی

ردیف	نوع	فراوانی افت تحصیلی			تعریف افت تحصیلی	جامعه آماری	حجم نمونه	نوع مطالعه	محل مطالعه	سال مطالعه	منبع	شماره مقاله
		مقطع بالینی	فیزیوپاتولوژی	مقطع علوم پایه								
				۲۰ درصد مردود	قبولی یا عدم قبولی در امتحان علوم پایه	شرکت کنندگان امتحان‌های جامع علوم پایه شهرنور ۱۳۷۸ تا اسفند ۱۳۷۹	۲۰	تحلیلی	دانشگاه علوم پزشکی زاهدان	۶	رودباری، دادگرف	۱
		۳/۵ درصد	۱۶۷۵ درصد	۸۰/۳ درصد	حداقل یکبار مشروطی به عنوان دانشجوی ناموفق و معدل ۱۵ به بالا موفق	دانشجویان مشروط و غیر مشروط ۱۳۸۰-۸۴	۲۵	مورد-شاهدی	دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه	۶	خزایی، رضایی، خزایی ص	۲
				۵۳ از ۲۱۵	معدل بالای ۱۶ و عدم مشروطی موفق و معدل زیر ۱۴ و بیش از یک ترم مشروطی ناموفق	دانشجویان ورودی ۷۲-۱۳۷۱	۲۵	مقطعی - توصیفی	دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۷۸	ده بزرگی، غ، موصلی ح	۲
					گزارش معدل دوره علوم پایه و معدل کل دوره بالینی	دانشجویان سال ۴ به بالای سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶	۴۴	مقطعی - توصیفی	دانشگاه علوم پزشکی اصفهان		پوسفی، قاسمی، فیروز نیاس	۴
					تعیین معیار دانشجوی موفق و ناموفق انتخابی بوده است. تعریف بعضی از متغیرها هم مشکل دارد، مثل حضور در کلاس درس که عینی نیست.	سه‌میه قبولی، وضعیت تأهل، تحصیلات والدین، فاصله اخذ دیپلم و ورود به دانشگاه، داشتن شغل اضافه، بومی بودن، برنامه‌ریزی درسی و انگیزه تحصیلی با وضعیت تحصیلی						
					نقطه برش جهت تعیین افت تحصیلی با استفاده از میانگین معدل انتخاب شد و وضعیت تحصیلی تنها در ۱۰ درس مورد بررسی قرار گرفت.	تأهل، سن، سهمیه، طول و میانگین دوره علوم پایه و نمره دروس میکروبی‌شناسی، انگل‌شناسی و فیزیوپاتولوژی دو از عوامل مؤثر بر نمره امتحان بودند.						
					معیار این مقاله جهت افت تحصیلی فقط یکبار مشروط شدن است.	بین دو گروه دانشجویان از نظر سن، جنس، فاصله دیپلم تا دانشگاه، معدل دیپلم، سواد پدر و مادر، تأهل، داشتن شغل اضافی، سهمیه قبولی در دانشگاه و میانگین تمامی دروس						
					ارتباط انگیزش با معدل را در نظر گرفته، سایر متغیرها را نادیده گرفته است.	انگیزش تحصیلی با معدل علوم پایه و معدل کل بالینی ارتباط مستقیم و معنی‌دار داشت.						

معیار انتخاب پیشرفت تحصیلی متفاوت بوده، فقط مقطع علوم پایه را در نظر گرفته است.	رابطه بین امکانات آموزشی با پیشرفت تحصیلی منفی و رابطه بین تعداد و رتبه علمی مدرسین با نمره درون بخشی و علوم پایه مثبت بود.				میانگین نمره‌های دروس هر بخش، نمره آزمون علوم پایه، معدل و رتبه اعلام شده به عنوان پیشرفت تحصیلی در نظر گرفته شد.	دانشجویان ورودی ۷۶-۱۳۷۵ که امتحان جامع علوم پایه دادند و اساتید ۳۷ نفر	۱۶	مقطعی - توصیفی	دانشگاه علوم پزشکی کرمان	۷۸	ادهمی ا، جوادی ی، حق دوست ع	۵
تعیین وضعیت مطلوب نامطلوب بر اساس میانگین دوره بوده است.	سهمیه پذیرش، وضعیت تأهل، جنسیت و تأخیر در ورود، عوامل تأثیرگذار بر افت تحصیلی بودند.	کل دوره ۴۷/۴ درصد	۴۲/۷ درصد	۴۱ درصد	معدل کمتر از میانگین	کلیه دانش آموزان ۸۲-۱۳۳۵ و دانشجویان انتقالی	۵۶	مقطعی - توصیفی	دانشگاه علوم پزشکی کاشان	۸۸	حسینی ف، رسولی نژاد ا،	۱-۱
معیار انتخاب فقط مشروط شدن بوده، افت تحصیلی را در نظر نگرفته است.	مهمانی در سایر دانشگاه‌ها، سهمیه‌های خاص، بومی نبودن، تأهل، پایین بودن معدل دیپلم از مهم‌ترین عوامل افت تحصیلی معرفی شدند.			۵/۱ درصد	طول تحصیل بیش از ۱۵ ترم، سابقه مشروطی، شماره و تعداد ترم‌ها	کلیه دانش آموزان ۸۲-۱۳۳۵ و دانشجویان انتقالی	۵۶	مقطعی - توصیفی	دانشگاه علوم پزشکی کاشان	۸۸	حسینی ف، رسولی نژاد ا،	۷
آمار استفاده شده درست تعریف نگردیده است. در گزارش استفاده از تست‌های آماری نقص دارد.	عدم حضور در کلاس و فاصله زیاد بین اخذ دیپلم و قبولی در دانشگاه با افت تحصیلی رابطه معنی‌دار نشان داد.	۲۶/۵	۰/۷	۲۳/۳ درصد	مردودی (نمره کمتر از ۱۰ در مقطع علوم پایه و کمتر از ۱۲ مقطع بالینی)، مشروطی (معدل کمتر از ۱۲ در مقطع پایه و معدل کمتر از ۱۴ در مقطع بالینی)	دانشجویان مقطع بالینی ۸۱-۱۳۷۹	۸	مقطعی - توصیفی	دانشگاه علوم پزشکی ارومیه	۸۱	غیبی ش، محمدلور، موسوی واعظی ج،	۷
نتیجه‌گیری نامشخص تعریف شده است.	دختران در تمام مقاطع جز امتحان جامع کشوری موفق‌تر بودند. با افزایش سن احتمال موفقیت در دانشگاه کمتر می‌شود.				ده شاخص پیشرفت تحصیلی تعریف شده	دانشجویان ورودی ۱۳۷۴ تا ۱۳۸۲	۵۶	گروهی - تاریخی	دانشگاه علوم پزشکی کرمان	۸۷	حق دوست ع، اسماعیلی آ	۵

تحصیلی در کل دوره تحصیل پرداخته شده بود. همچنین فراوانی افت تحصیلی به طور مشخص بین زن و مرد گزارش نشده است، اما در اکثر مطالعات جنسیت مذکر به عنوان عامل خطر برای افت تحصیلی معرفی شده است. همان طور که اشاره شد تمام عوامل تأثیرگذار بر افت تحصیلی در مقالات مشابه بودند، اما در این مقالات معیارهای تعیین افت تحصیلی متفاوت بود.

به عبارتی دیگر نقطه برش مشخص وجود نداشته است. در برخی از مطالعات قبولی یا عدم قبولی در امتحان علوم پایه، در برخی دیگر معدل ۱۵ به پایین و یک بار مشروطی و در برخی دیگر معدل ۱۴ به پایین و سابقه مشروطی به عنوان ملاک‌های تعریف دانشجوی ناموفق در نظر گرفته شده‌اند که این تعریف نامشخص به طور یقین در تغییر فراوانی افت تحصیلی تأثیرگذار خواهد بود. هم چنین عدم حضور در کلاس درس در برخی از مقالات به عنوان عامل تأثیرگذار بر افت تحصیلی تعریف شده است، اما این متغیر عینی نبوده است و نمی‌توان تعریف مشخصی برای آن ارائه داد. برخی از مقالات تعریف درست و واضحی از روش‌های آماری استفاده شده، نداشتند.

با توجه به نقش عوامل روانی و تأثیر بهداشت روانی بر میزان انگیزه تحصیل و برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری و وجود مطالعات مختلف حاکی از شیوع قابل توجه افسردگی و اضطراب در دانشجویان پزشکی، انتظار می‌رود که اثر این عوامل بر میزان موفقیت و افت تحصیلی دانشجویان در نظر گرفته شود. در هیچ کدام از این مقالات به بررسی دانشجویان در این زمینه و بررسی سابقه ابتلا به بیماری‌های روانی پرداخته نشده است. با توجه به شیوع قابل توجه افت تحصیلی و اثرات اجتماعی و پیامدهای منفی آن و فقدان تعریف شفاف و عملیاتی از آن که بر نتایج مطالعات تأثیر گذاشته است و باعث به وجود آمدن ابهام در نتایج مطالعات می‌شود، لذا لازم است که تعریف شفافی از افت تحصیلی در اختیار محققان قرار بگیرد. انجام مطالعات با استفاده از تعریف مشخص افت تحصیلی و بررسی این مطالعات، اطلاعات قابل اعتماد و

از این تعداد مقاله، ۵ مقاله تأهل، ۲ مقاله داشتن شغل دوم، ۲ مقاله سکونت در خوابگاه، ۵ مقاله نوع سهمیه قبولی، ۲ مقاله میزان تحصیلات پدر و مادر، ۳ مقاله فاصله زیاد بین اخذ دیپلم و ورود به دانشگاه، ۲ مقاله معدل دیپلم، ۳ مقاله جنس مذکر، ۳ مقاله سن، ۲ مقاله داشتن مهارت برنامه‌ریزی درسی و انگیزه تحصیلی و ۱ مقاله عدم حضور در کلاس را به عنوان عوامل مؤثر بر افت تحصیلی نشان دادند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از این مرور سیستماتیک نشان داد که در مجموع جنسیت، زندگی در خوابگاه، شاغل بودن، تأهل، سن، سهمیه قبولی، فاصله زیاد بین اخذ دیپلم و ورود به دانشگاه، معدل دیپلم، تحصیلات پدر و مادر، میزان انگیزه، تعداد و درجه علمی اساتید و عدم حضور در کلاس به عنوان عوامل تأثیرگذار بر افت تحصیلی در دانشجویان پزشکی در ایران در نظر گرفته شدند. مکوی و ولکر ویژگی‌های شخصیتی و رفتارهای ضد اجتماعی را با افت تحصیلی مرتبط نشان دادند (۱۲). در مطالعات بررسی شده، ناهمگونی چندانی در نتایج و علل مؤثر بر افت تحصیلی دیده نشد. اما در برخی از این مطالعات فراوانی افت تحصیلی در مقاطع علوم پایه، فیزیوپاتولوژی و بالینی و در برخی تنها به بررسی افت تحصیلی در مقطع علوم پایه و در برخی دیگر به بررسی افت

استفاده از منابع کتابخانه‌ای دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران و نیز ارتباط مستقیم با نویسنده مسؤول مقاله و یا سایر ارتباطات شخصی با افرادی که به این مقالات دسترسی دارند، به دست بیآورند. باوجود آن، در موارد قابل توجهی دسترسی به متن کامل میسر نگردید. اطلاعات مربوط در این مقالات بر اساس اطلاعات موجود در خلاصه مقاله استخراج گردید و سایر اطلاعات زمینه‌ای به عنوان Missing در نظر گرفته شد. هم چنین باوجود جستجوی گسترده مقالات، امکان دارد برخی مطالعات انجام شده که قابلیت ورود به مرور سیستماتیک را دارند، یافت نگردد و اطلاعات آن‌ها مورد استفاده واقع نشده باشد.

References:

1. Kenny M. College seniors' perceptions of parental attachments: The value and stability of family ties. *Journal of college student development* 1990;31(1):39-49.
2. Arnstien RL. The student, the family, the university and the transition to adulthood. *Adolescent Psychiatry* 1980; 8:160-72.
3. Karabenick SA. Fear of success, achievement and affiliation dispositions, and the performance of men and women under individual and competitive conditions. *Journal of Personality* 1977; 45(1):117-26.
4. Unesco. Wastage in the world between 1970-1980. paris:unesco.1984.
5. Farhadi A, Javaheri F, Gholami YB. Effective factors on student academic attrition in Lorestan University of Medical Science. *Journal of Medical Education* 2005;8(1): 33-7. [In Persian]
6. Mojtahedi Z. Relationship between the present method of the student admission and success in University. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education* 1994; 5(1): 123-45. [In Persian]
7. Hazavi MM, Fathi Y, Shamschiri M. Study on the Causes of Students' Academic probation in Hamadan University of Medical Sciences, 2001-2002. *Strides in Development of Medical Education* 2006; 3(1):33-42. [In Persian]
8. Jahani Hashemi H, Rahimzade Mirmahalleh S, Ghafelebashy M, Sarichloo ME. Investigating the mental health of the first- and last-year students of QUMS(2005). *The Journal of Qazvin University of Medical Sciences* 2008; 12(2):42-9. [In Persian]
9. Rogers SJ. Retaining student on probation: an academic counseling model. *Guides* 1984: 31-70.
10. Moniri R, Ghalebatarash H, Mussavi GH. The Reason of Educational Failure among Paramedical Students in Kashan University of medical sciences. *Iranian Journal of Medical Education* 2006; 6(1):135-9. [In Persian]
11. Majd far M. Technology and Educational Technology. Tehran: Aras Papplication; 2002. [In Persian]
12. McEvoy A, Welker R. Antisocial Behavior, Academic Failure, and School Climate A Critical Review. *Journal of Emotion and Behavioral Disorder* 2000; 8(3):130-40.
13. Kaplan HI, Sadock BJ. *Comprehensive Textbook of psychiatry*. 5th ed. Philadelphia: Williams & Wilkins Company:1989; 1769 -71.
14. Sharifi KH, Souki Z, et al. Prevalence of depression and its contributing factors among Kashan medical university students. *FEYZ* 2001; 4(16): 54-8. [In Persian]
15. Zeyghami R, Sharifi F, et al. A survey of stress factors in nursing students in Shiraz University of Medical Sciences. Tehran: Medical student's mental health national congress, 2004: 16. [In Persian]

16. Amani f, Sohrabi B, Sadeghie S, Mashoufi M.
The prevalence of depression among the
students of Ardabil University of medical

sciences, 2003. Journal of Ardebil University
of Medical Science 2004; 3(11): 7-11. [In
Persian]

Archive of SID